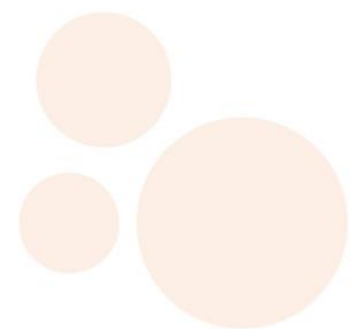

‘Veilig, zolang men het niet merkt...’

een onderzoek naar de veiligheid van transgender personen
in de openbare ruimte in Nederland

Erik van Oosterhout
Elleke Alink
Oktober 2015

Samenvatting

De vragenlijst is ingevuld door 351 respondenten. Deze zijn van verschillende leeftijden, uit zowel steden als kleine dorpen en in alle twaalf de provincies. Ook zijn er veel vrouwen, mannen en mensen die zich niet (volledig) als een van beide identificeren.

Een derde van de respondenten ondervindt op zijn minst maandelijks belediging. 43% heeft in de afgelopen 12 maanden ten minste één evident gewelddadig incident meegemaakt. Meer dan de helft van de respondenten (54%) heeft een van beide of allebei meegemaakt. Oudere respondenten maakten minder geweld mee. In het algemeen geldt ook: 'hoe merkbaarder het is dat iemand een transgender persoon is, hoe meer geweld hij of zij ondervindt'. Hierbij is het opmerkelijk dat de mensen die altijd herkenbaar zijn iets minder geweld ondervinden dan de groep die aangeeft meestal herkenbaar als transgender persoon te zijn.

Er zijn verschillen tussen hoe veilig de verschillende openbare ruimtes zijn. Uitgaansgelegenheden worden in het algemeen bestempeld als onveilig, terwijl openbare gebouwen meestal als veilig worden ervaren. Hier valt het op dat geweld in alle openbare ruimtes voorkomt. Zo geeft bijvoorbeeld 5% van de respondenten aan een gewelddadig incident meegemaakt te hebben in een supermarkt in de afgelopen 12 maanden.

De gevolgen van dit geweld zijn groot. 4 van de 5 respondenten die aangeven maandelijks beledigd te worden of ten minste één evident gewelddadig incident te hebben meegemaakt, passen hun gedrag aan vanwege (gevoelens van) onveiligheid. Mensen stoppen met sporten, vermijden winkels of andere mensen als gevolg van een geweldsincident. Ook geeft een kwart van de respondenten aan professionele hulpverlening te krijgen vanwege geweld en belediging.

Maar weinig mensen melden geweld. Hierdoor blijft veel onzichtbaar voor officiële instanties. Vervolgonderzoek is noodzakelijk om dit verkennende onderzoek te verdiepen.

Summary

A total of 351 transgender people responded. Their ages differ, they are living in both cities as well as villages and cover all twelve provinces of the Netherlands. Also many women, men and people who do not identify (completely) with either gender filled in the survey. It can thus be concluded that the survey has been well spread among the transgender population.

One third of respondents experiences harassment at least monthly. 43% experienced at least a single event marked by evidently violent behaviour. More than half (54%) experienced both.

Older respondents experienced less violence. In general it seems true that: 'more noticeable equals more violence'. It is remarkable that people who indicated to always be noticeably transgender were slightly less likely to indicate they experienced violence or monthly harassment, compared to people who were mostly visible and recognizable.

There are differences in how safe various public spaces are. Places where people go out are generally considered unsafe, whereas public buildings are described as relatively safe. Remarkable also is that fewer respondents experience violence or harassment in places they can avoid. Despite these differences violence actually may take place in all public spaces. For instance 5% of the respondents experienced an evidently violent incident in a supermarket in the previous twelve months.

The consequences of these experiences with violence are enormous. 4 out of 5 respondents who experienced monthly harassment or at least a single clearly violent incident indicate they adjusted their behaviour because of (feelings of) unsafety. People stopped playing sports, started to avoid certain shops or other people because of undergone and potential violence. Also a quarter of the respondents seeks professional mental help because of sufferings with violence or harassment.

Only few people actually report violence. Therefore much of the violence remains invisible for official institutions. More in depth research is necessary to expand this exploratory study.

Inhoudsopgave

0.	Inleiding	7
1.	Methodologie en definities	9
1.1	Voor- en nadelen enquête	9
1.2	Definities.....	9
2.	Persoonlijke kenmerken, wie heeft deze vragenlijst ingevuld?	11
2.1	Inleiding persoonlijke karakteristieken	11
2.2	Leeftijd.....	11
2.3	Gender identiteit	11
2.4.1	<i>Inleiding postcode</i>	12
2.4.2	<i>Provincies</i>	12
2.4.3	<i>Grote woonplaats</i>	13
3.	Welke gebeurtenissen/incidenten hebben de respondenten meegemaakt?	14
3.1	Inleiding incidenten	14
3.2	Belediging	14
3.3	Evident gewelddadige incidenten	15
3.4	Schelden	17
3.5	Omschrijvingen van incidenten	18
3.6	Zijn de incidenten gericht tegen transgenders in het bijzonder?	18
4.	Welke groepen worden slachtoffer van geweld?	20
4.1	Inleiding	20
4.2	Wie wordt slachtoffer van belediging?	20
4.2.1	<i>Gender identiteit</i>	20
4.2.2	<i>Herkenbaarheid</i>	21
4.2.3	<i>Geboorteakte gewijzigd</i>	22
4.3	Wie worden er slachtoffer van evident gewelddadige incidenten?	24
4.3.1	<i>Gender identiteit</i>	24
4.3.2	<i>Merkbaarheid/herkenbaarheid</i>	24
4.3.3	<i>Geboorteakte gewijzigd</i>	25
4.4.	Statische tests en conclusies	26

5.	In welke openbare omgevingen vonden deze gebeurtenissen plaats?	27
5.1	Inleiding	27
5.2	Gevoel van veiligheid.....	27
5.3	Incidenten per openbare ruimte	28
6.	Wat zijn de gevolgen van en reacties op dit geweld?	30
6.1	Inleiding	30
6.2	Zijn gedragsveranderingen veroorzaakt door geweld?	30
6.3	Gedragsverandering door geweld	31
6.4	Invloed van (gevoelens van) onveiligheid op het alledaags	32
6.5	Melding.....	33
6.6	Professionele hulpverlening vanwege geweld	33
7.	Conclusies en aanbevelingen	35
7.1	Conclusies	35
7.2	Aanbevelingen	35
7.3	Aanbevelingen vervolgonderzoek	36
8.	Literatuurlijst	37
Bijlage 1:	.....	39
	Transfoob geweld wordt amper aangegeven bij politie of meldpunten	39
Bijlage 2:	.....	41
	Resultaten binaire logistische regressie analyse	41

0. Inleiding

Er is veel anekdotisch bewijs dat transgender personen relatief vaak sociaal of fysiek geweld in de publieke sfeer ondervinden. Er zijn echter maar weinig kwantitatieve gegevens beschikbaar over hoe (on)veilig de openbare ruimtes in Nederland zijn voor transgenders. Dit onderzoek is uitgevoerd om deze lacune op te vullen.

TNN heeft in augustus en september transgender personen via haar website opgeroepen tot het invullen van een vragenlijst over hun ervaringen met het zich (on-)veilig voelen in de openbare ruimte. De vragenlijst is gebaseerd op bekende vragenlijsten van de Anti-Discriminatie Bureaus in Nederland¹.

De response was onverwacht groot: 351 personen hebben de enquête ingevuld.

Het doel van dit onderzoek was een eerste inzicht te verwerven in de werkelijke ervaringen van transgender personen. Het bleek echter al snel dat er vanuit de respondenten een grote behoefte bestond om traumatiserende ervaringen te delen. Veel respondenten gaven zelf vaak aan nog veel meer kwijt te willen dan dat in de vragen werd onderzocht.

TNN heeft dan ook het voornemen dit onderzoek in de loop van 2016 nogmaals uit te voeren, maar dan in een uitgebreidere vorm (zie hoofdstuk 7 'aanbevelingen voor vervolgonderzoek').

Wat opvalt is dat meer dan de helft van de transgender personen regelmatig te maken krijgt met afkeurende blikken, scheldpartijen en in mindere mate bedreigingen en vormen van geweld ontmoet.

Er is niet onderzocht in hoeverre respondenten vanuit hun eigen persoonlijkheid over voldoende weerbaarheid beschikken om met de incidenten om te kunnen gaan. Wat voor de een bijna een standaard ervaring is geworden die redelijk gemakkelijk kan worden afgeschud, is voor de ander dermate ingrijpend dat het dagelijks functioneren er ernstig onder te lijden heeft.

En daarnaast kan iets iemand ook opeens teveel worden, waar het eerder als minder kwetsend werd ervaren. Er is wel gevraagd naar de impact op het dagelijks leven.

Dit verslag bestaat uit negen korte hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op verschillende methodologische afwegingen en definities.

Het tweede hoofdstuk geeft inzicht in persoonlijke kenmerken van de respondenten.

Hoofdstuk drie gaat over de soorten incidenten die de respondenten meegemaakt hebben.

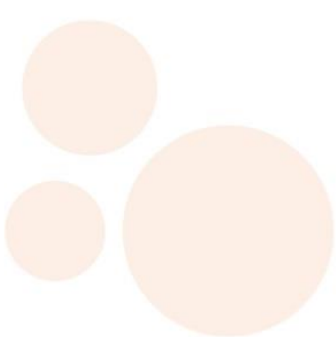
In het vierde hoofdstuk staan achtergrond statistieken die te maken hebben met de slachtoffers van het geweld.

Hoofdstuk vijf behandelt de verschillende soorten openbare ruimtes die in het onderzoek zijn genoemd. Hierna wordt stilgestaan bij de gevolgen van het ondergaan van dit geweld voor de

---

¹ Coumans, M. *Registratie discriminatieklachten 2013: Methode en uitkomsten. (2014) Den Haag/ Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).*

respondenten. In hoofdstuk zeven worden de conclusies samengevat en aanbevelingen genoemd. In hoofdstuk acht staat een literatuurlijst.

1. Methodologie en definities

1.1 Voor- en nadelen enquête

Er is gekozen om een online (Nederlandstalige) vragenlijst af te nemen. Deze keuze heeft verschillende praktische en methodologische voor- en nadelen. Het grootste nadeel van een online vragenlijst is dat er slechts beperkte keuzevrijheid voor respondenten bestaat. Omdat geweldsituaties vaak complex zijn, vallen deze vaak niet geheel samen met de 'hokjes' die aangevinkt kunnen worden. Zo is respondenten gevraagd of zij seksueel zijn lastiggevallen, maar geen vervolgvragen gesteld om dit nader te specificeren. Om dit probleem op te vangen zijn er ook enkele open vragen gesteld waarbij respondenten de gelegenheid kregen hun ervaringen in meer detail te delen. Een groot voordeel van enquêtes is dat ze veel mensen kunnen bereiken. Daardoor is het mogelijk om te verkennen hoe het gesteld is met de veiligheid van transgender personen in de openbare ruimte in Nederland.

In totaal hebben 351 mensen deze vragenlijst ingevuld.² Dit is ruimschoots voldoende voor statistisch onderzoek. In het algemeen is het doel dat de respondenten een perfecte dwarsdoorsnede zijn uit de totale populatie (van transgender personen). Als dit het geval is kunnen de gegevens namelijk gegeneraliseerd worden naar de totale populatie. Uiteraard is deze ideale situatie moeilijk te bereiken; er zullen altijd groepen mensen zijn van wie het minder waarschijnlijk is dat zij een dergelijke vragenlijst zullen invullen.

1.2 Definities

'Veiligheid' is een breed begrip. In dit onderzoek is veiligheid breed geïnterpreteerd. Het betreft niet alleen fysieke veiligheid, maar omvat ook sociale en psychologische veiligheid.

'Transgender persoon' is een paraplueterm voor mensen wiens genderidentiteit en/of expressie afwijkt van het geslacht dat hen bij de geboorte is toegewezen. Deze term omvat een spectrum aan genderdiverse mensen, waaronder transmannen, transvrouwen, crossdressers en vele anderen die zich niet (enkel) identificeren als man of vrouw. Tevens is het voor een deel van de groep een term waarmee men zich identificeert naast of als een vorm van genderidentiteit.

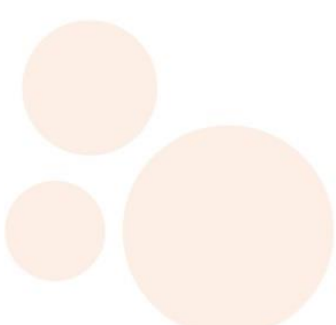
Als er over 'mannen' of 'vrouwen' wordt gesproken dan refereert dit aan de gender identiteit van personen, niet aan het fysieke geslacht.

In dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen 'belediging' en 'evident gewelddadige incidenten'. Onder belediging vallen: 'belachelijk gemaakt worden', 'een afkeurende blik krijgen', 'uitgescholden worden' of 'onderwerp zijn van geroddel'. Onder evident gewelddadige incidenten vallen: 'bedreigd worden', 'seksueel lastiggevallen worden', 'aangevallen worden' of 'vernietiging van eigendommen'.

---

² Enkele grafieken of tabellen gaan over minder respondenten. In sommige gevallen zijn de groepen 'niet van toepassing' of 'wil ik niet zeggen' of antwoordcategorieën met weinig respondenten buiten beschouwing gelaten. Een enkele vraag is voorgelegd aan 316 respondenten. Onder elke figuur staat aangegeven hoeveel geldige antwoorden er zijn.

In de vragenlijst is op meerdere locaties expliciet vermeld dat we vragen naar ervaringen en gevoelens in de afgelopen 12 maanden.

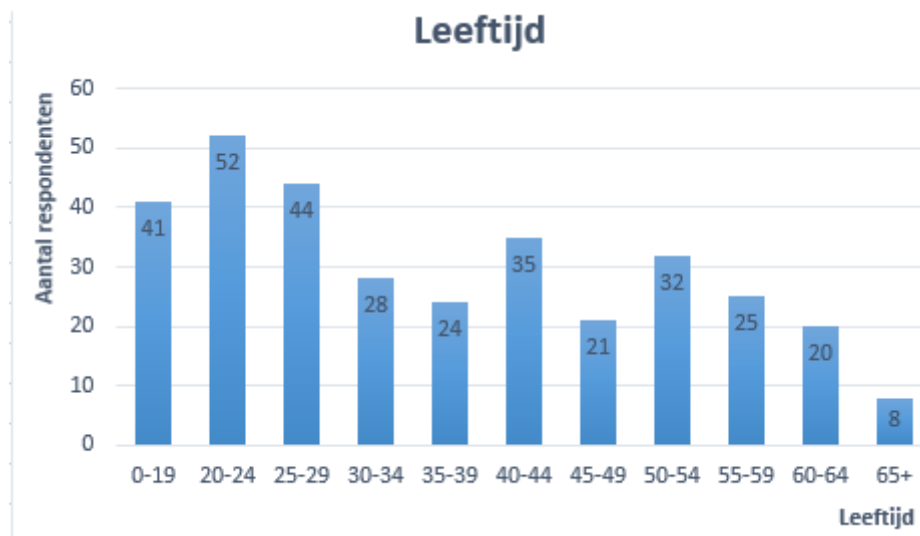
2. Persoonlijke kenmerken, wie heeft deze vragenlijst ingevuld?

2.1 Inleiding persoonlijke karakteristieken

Er zijn slechts acht vragen over de persoonlijke kenmerken van de respondenten. Deze vragen hadden betrekking op 1) leeftijd, 2) gender identiteit, 3) hoe vaak mensen zich presenteren in overeenstemming met identiteit, 4) hoe vaak mensen konden merken aan iemand of die een transgender persoon was, 5) of respondenten hun geboorteakte hebben laten wijzigen, 6) hoe het huishouden was samengesteld, 7) wat de voornaamste bron van inkomsten is en 8) de vier cijfers van de postcode van de respondent. Hieronder worden slechts resultaten over leeftijd, gender en postcode besproken omdat dit de voornaamste persoonlijke gegevens uit dit onderzoek zijn.

2.2 Leeftijd

Mensen van verschillende leeftijden hebben de enquête ingevuld. In de grafiek hieronder (figuur 1) worden de leeftijden van de respondenten weergegeven. Het valt op dat er onder de respondenten relatief weinig dertigers zijn, ook zijn er relatief weinig respondenten tussen de 45 en 49 jaar oud. Ondanks dat is de spreiding van leeftijden goed. In elke categorie (behalve 65+) zijn tenminste twintig respondenten die de vragenlijst invulden. Acht respondenten gaven aan 65 jaar of ouder te zijn.

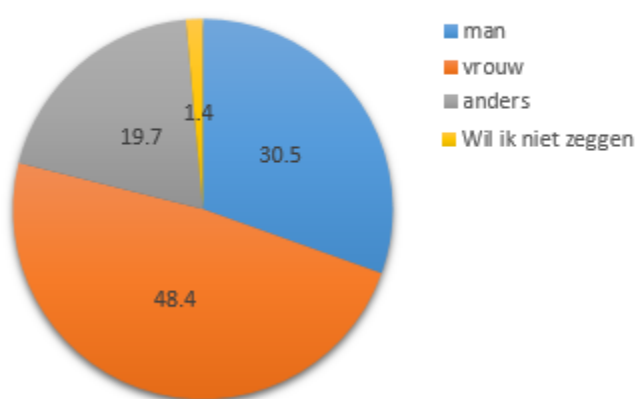
Figuur 1: De transgender personen die de vragenlijst hebben ingevuld zijn van alle leeftijden (n=351).

2.3 Gender identiteit

Meer vrouwen dan mannen hebben de vragenlijst ingevuld. Hier kunnen meerdere redenen voor zijn. Ten eerste stellen sommige schattingen dat er meer transgender vrouwen dan transgender mannen zijn. Ten tweede is het mogelijk dat transgender vrouwen makkelijker te bereiken zijn. De derde mogelijke verklaring is dat vrouwen waarschijnlijker eerder geneigd zijn om de vragenlijst in te vullen als ze ermee in aanraking komen.

Een aantal respondenten gaf aan zich simultaan 'man én vrouw' te voelen, andere respondenten gaven aan dat zowel 'man als vrouw niet volstaan'. De resultaten zijn weergegeven in figuur 2.

Gender identiteit

Figuur 2: Gender identiteit van de respondenten, bij deze vraag is expliciet vermeld dat TNN geïnteresseerd was in hoe de respondent zichzelf voelt, er is niet gevraagd naar het fysieke geslacht. Ongeveer 1 van de 5 respondenten geeft aan zich niet (volledig) man of vrouw te voelen (n=351).

2.4.1 Inleiding postcode

Respondenten is gevraagd naar de eerste vier cijfers van hun postcode. Ondanks dat deze vraag niet verplicht was hebben 327 respondenten een geldige postcode opgegeven. Aan de hand van deze postcodes zijn twee gegevens afgeleid. Ten eerste is gekeken uit welke provincie respondenten komen. Ten tweede is de grootte van de woonplaats afgeleid.

Hierbij zijn woonplaatsen ingedeeld in vijf categorieën: 0-49.999 inwoners, 50.000-99.999 inwoners, 100.000-149.999 inwoners, 150.000-199.999 inwoners en meer dan 200.000 inwoners. Het gaat hier om de grootte van de woonplaats, niet van de gemeente, waarin een respondent woonachtig is.

2.4.2 Provincies

De enquête is redelijk goed verspreid over het land ingevuld. In het algemeen geldt: hoe groter de provincie, hoe meer respondenten de vragenlijst hebben ingevuld. Er zijn wel enkele uitschieters. Relatief veel respondenten komen bijvoorbeeld uit Flevoland, relatief weinig uit Noord-Brabant. Dat de vragenlijst zo goed verspreid is komt waarschijnlijk omdat in dit onderzoek gebruik is gemaakt van een online vragenlijst. Met een internetpenetratie van bijna 100 % was de vragenlijst erg toegankelijk en niet locatie gebonden. Drie opmerkingen zijn van belang.

Ten eerste zijn er twee respondenten die hebben aangegeven dakloos te zijn, deze zijn dan ook niet vertegenwoordigd in de tabel hieronder. Ten tweede is het niet zo dat het aantal transgender personen dat woonachtig is in een provincie lineair gecorreleerd is aan het inwoneraantal. Het is bekend dat transgender personen vaker een hogere opleiding volgen. Het valt dus te verwachten dat

in universiteitssteden meer transgender personen woonachtig zijn dan in andere steden. Dit maakt het erg lastig om exact vast te stellen hoe goed de enquête is verspreid. Ten slotte moet opgemerkt dat er onvoldoende respondenten zijn om de veiligheid in de provincies met elkaar te vergelijken.

Provincie	Respondenten (% van bekende postcodes)	Inwoneraantal
Noord-Holland	75 (23%)	2.667.321
Zuid-Holland	57 (17%)	3.503.877
Gelderland	39 (12%)	1.998.367
Noord-Brabant	34 (10%)	2.443.354
Utrecht	33 (10%)	1.220.093
Groningen	21 (6%)	576.631
Limburg	20 (6%)	1.122.801
Flevoland	17 (5%)	387.538
Overijssel	13 (4%)	1.130.025
Drenthe	7 (2%)	490.849
Friesland	7 (2%)	649.293
Zeeland	4 (1%)	381.350

Figuur 3: Aantal respondenten per provincie en totaal aantal inwoners (n=327).

2.4.3 Grote woonplaats

Ongeveer de helft van de respondenten (47%) komt uit een dorp of stad met minder dan 50.000 inwoners. Ongeveer een derde (32%) komt uit middelgrote steden. Een vijfde (22%) komt uit de zes grootste steden van Nederland (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven of Tilburg).

Grote woonplaats (inwoners)	Aantal respondenten (% van bekende postcodes)
0- 49.999	152 (47%)
50.000 -99.999	39 (12%)
100.000 -149.999	15 (5%)
150.000-199.999	48 (15%)
Meer dan 199.999	73 (22%)

Figuur 4: Aantal respondenten per grootte van de woonplaats (n=327).

3. Welke gebeurtenissen/incidenten hebben de respondenten meegemaakt?

3.1 Inleiding incidenten

Respondenten is gevraagd hoe vaak zij de volgende incidenten in de openbare ruimte hebben meegemaakt: 'belachelijk gemaakt', 'afkeurende blik', 'uitgescholden', 'onderwerp van geroddel', 'bedreiging', 'seksueel lastiggevallen', 'spullen vernield' of 'aangevallen'. Bij elke vraag konden respondenten aangeven of dit: 'wekelijks of vaker', 'maandelijks', 'een paar keer', 'een enkele keer' of 'nooit' gebeurde in de afgelopen twaalf maanden.

Om een beter inzicht te krijgen in al deze gegevens is een onderscheid aangebracht tussen aan de ene kant gedrag dat omschreven kan worden als belediging en aan de andere kant incidenten die evident gewelddadig van aard zijn. Onder belediging vallen: 'belachelijk gemaakt worden', 'een afkeurende blik krijgen', 'uitgescholden worden' of 'onderwerp zijn van geroddel'.

Gesproken wordt van slachtofferschap van een evident gewelddadig incident als iemand is: 'bedreigd', 'seksueel is lastiggevallen', 'is aangevallen' of als 'eigendommen zijn vernield'.

3.2 Belediging

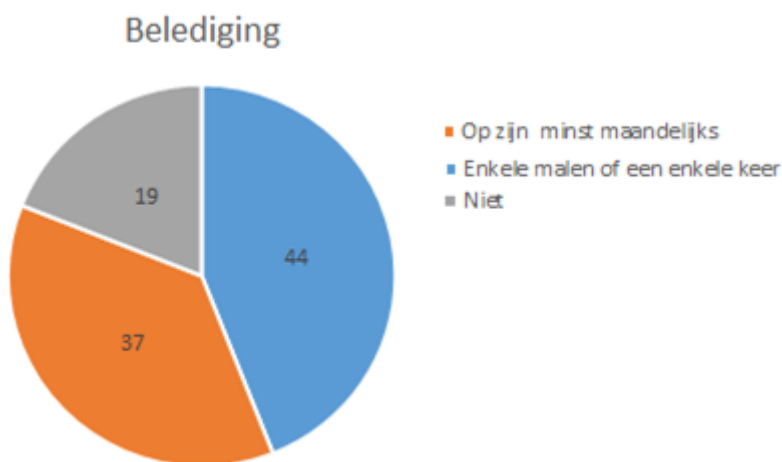
Belediging is strafbaar. Belediging op grond van je genderidentiteit kan een grote impact op slachtoffers hebben. Dat komt ook weer naar voren in dit onderzoek. Zo is er een man die aangaf in openbare gelegenheden niet meer naar het toilet te durven omdat hij vaak vreemd wordt aangekeken. Ondanks dat een enkel incident grote gevolgen kan hebben moeten we voorzichtig zijn om niet meteen één enkel incident in twaalf maanden tijd te interpreteren als teken van algemene onveiligheid. In de tabel hieronder (figuur 5) wordt weergegeven hoe vaak verschillende incidenten van belediging voorkomen.

	Belediging			
	Belachelijk gemaakt (% binnen groep)	Afkeurende blik (% binnen groep)	Uitgescholden (% binnen groep)	Geroddel (% binnen groep)
Wekelijks of vaker	25 (7%)	72 (21%)	17 (5%)	36 (11%)
Maandelijks	38 (11%)	41 (12%)	22 (6%)	25 (8%)
Een paar keer	63 (18%)	61 (18%)	42 (12%)	51 (15%)
Een enkele keer	89 (26%)	89 (26%)	73 (21%)	77 (23%)
Nooit	127 (37%)	83 (24%)	193 (56%)	142 (43%)
Totaal	342 (100%)	346 (100%)	347 (100%)	331 (100%)

Figuur 5: incidenten en hoe vaak respondenten deze meemaken in openbare ruimtes.

De grote variatie is opvallend, bijvoorbeeld een op de vijf respondenten geeft aan wekelijks of vaker afkeurende blikken te krijgen, terwijl een op de vier respondenten dit niet heeft meegemaakt in de

afgelopen 12 maanden. Zo geeft ook een op de twintig respondenten aan 'wekelijks of vaker' uitgescholden te worden, terwijl dit bij de meerderheid van de respondenten niet is gebeurd in de afgelopen 12 maanden. Er zijn dus een aantal transgender personen die vaak beledigd wordt, terwijl andere nauwelijks hinder ondervinden. In figuur 7 worden de verhoudingen tussen deze groepen weergegeven.

Figuur 6: Ruim een derde van de transgenders wordt op zijn minst maandelijks beledigd (n=324).

Het eerste dat opvalt is dat ruim een derde van de respondenten op zijn minst maandelijks lastig wordt gevallen. In deze groep zitten ook respondenten die alle vier de categorieën wekelijks meemaken.

Dan is er nog een grote groep (44%) die wel eens beledigd worden, maar niet zeer frequent. Ongeveer een van de vijf respondenten is niet beledigd in de afgelopen twaalf maanden.

Dat de gevolgen van dergelijke beledigingen ernstig kunnen zijn blijkt bijvoorbeeld uit de antwoorden van een vrouw. Zij gaf aan dat zij wekelijks onderwerp is van geroddel en ook wekelijks afkeurende blikken krijgt. Verder heeft zij geen evident gewelddadige incidenten meegemaakt in de afgelopen twaalf maanden. Deze respondent gaf, in een open vraag, aan nooit meer naar (verjaardags)feestjes te gaan. Uit dit voorbeeld blijkt dat beledigingen, wanneer deze regelmatig plaatsvinden, grote gevolgen kunnen hebben voor het leven van transpersonen.

3.3 Evident gewelddadige incidenten

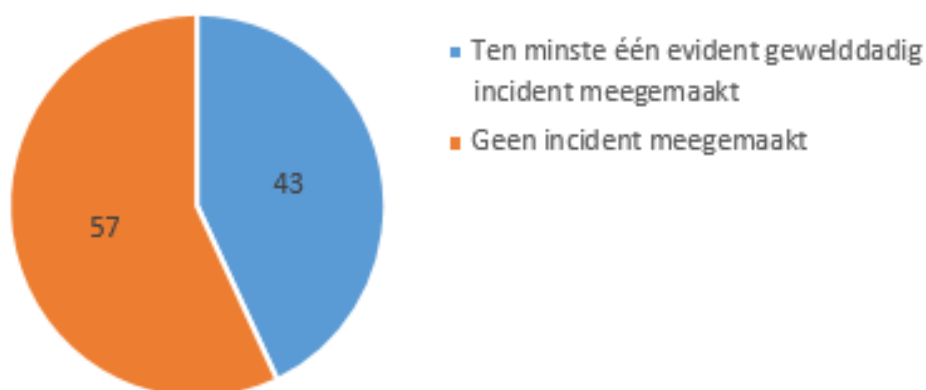
Sommige incidenten zijn dusdanig gewelddadig van aard dat een enkel incident vaak al vergaande gevolgen kan hebben voor de gevoelens van veiligheid en welzijn. We spreken daarom van evident gewelddadige incidenten. 'Bedreiging', 'seksueel lastiggevallen worden', 'spullen die worden vernield' of 'aangevallen worden' vallen in deze categorie. De vragenlijst bevatte alleen vragen over dergelijk geweld in openbare ruimtes in de afgelopen 12 maanden. De werkelijke prevalentie van dergelijke incidenten ligt dus hoger. De resultaten van de reacties op vragen over evident gewelddadige incidenten zijn weergegeven in figuur 7.

	Evident gewelddadige incidenten			
	Bedreigd (% binnen groep)	Seksueel lastig gevallen (% binnen groep)	Spullen vernield (% binnen groep)	Aangevallen (% binnen groep)
Wekelijks of vaker	5 (2%)	4 (1%)	1 (< 0,5%)	3 (1%)
Maandelijks	10 (3%)	6 (2%)	3 (1%)	3 (1%)
Een paar keer	21 (6%)	17 (5%)	17 (5%)	13 (4%)
Een enkele keer	54 (16%)	54 (16%)	23 (7%)	28 (8%)
Nooit	254 (74%)	258 (76%)	296 (87%)	297 (86%)
Totaal	344 (100%)	339 (100%)	340 (100%)	344 (100%)

Figuur 7: Verschillende soorten gewelddadige incidenten en hoe vaak respondenten deze meemaken in openbare ruimtes.

Veel respondenten hebben evident gewelddadige incidenten meegemaakt. Bijvoorbeeld een van de vier respondenten is in het afgelopen jaar bedreigd. Een kleine groep van respondenten geeft aan 'wekelijks of vaker' dergelijke incidenten mee te maken. De openbare ruimte is regelmatig onveilig voor deze respondenten. Ondanks dat evident gewelddadige incidenten zeldzamer zijn dan belediging, valt het wel te verwachten dat de impact per incident veel groter is. Één enkel incident kan vaak al het gevoel van veiligheid ernstig aantasten.

Evident gewelddadig incident in afgelopen 12 maanden

Figuur 8: 43 % van de respondenten heeft (een) evident gewelddadige incident(en) meegemaakt in de afgelopen 12 maanden (n=324).

Het valt te verwachten dat een grote groep van de slachtoffers van evident gewelddadige incidenten dezelfde mensen zijn die ook frequent beledigd worden. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn. Van de mensen die ten minste één evident gewelddadig incident hebben meegemaakt in de afgelopen 12

maanden, ondervindt 60% ook op zijn minst maandelijks beledigingen. Van de mensen die geen evident gewelddadige incident hebben meegemaakt is dit percentage ‘slechts’ 20%. Deze overlap kan deels verklaard worden doordat een enkele gebeurtenis in beide categorieën kan vallen. Als iemand bijvoorbeeld in elkaar is geslagen nadat hij of zij is uitgescholden valt deze gebeurtenis in dit onderzoek in twee verschillende categorieën. De resultaten zijn weergegeven in figuur 10.

Belediging	Evident gewelddadig incident meegemaakt	
	Ja	Nee
‘Op zijn minst maandelijks’	81 (60%)	38 (20%)
‘Niet’, ‘enkele malen’ of ‘enkel incident’	55 (40 %)	150 (80%)

Figuur 9: overlap tussen respondenten die op zijn minst maandelijks belediging meemaken en zij die evident gewelddadige incidenten meemaken (n=324).

54% van de respondenten wordt maandelijks of vaker beledigd en/of heeft een evident gewelddadig incident meegemaakt in de afgelopen 12 maanden in openbare ruimtes.

Uit de open vragen kwam vaak naar voren dat respondenten actief vermijdingsgedrag vertonen om incidenten te voorkomen. Het is aannemelijk dat het aantal incidenten hoger zou liggen als respondenten dergelijk gedrag niet vertoonden. Gedragsaanpassing door (gevoelens van) onveiligheid zullen uitvoerig besproken worden in hoofdstuk 6.

3.4 Schelden

Respondenten is zes keer gevraagd om (combinaties van) scheldwoorden op te geven die tegen hun gebruikt werden. In totaal hebben 144 mensen deze vraag ingevuld.

De meerderheid van respondenten heeft deze vragen dus overgeslagen. In totaal zijn er 366 scheldwoorden (of combinaties) ingevuld. Er zijn twee types scheldwoorden te onderscheiden: als zelfstandig en als bijvoeglijk naamwoord. Veel gebruikte voorbeelden van de eerste categorie zijn: ‘vieze’, ‘vuile’, ‘smerige’, ‘kanker’, ‘mislukte’, ‘lelijke’, ‘kut’, ‘tering’ en ‘stom’. Deze zullen verder buiten beschouwing gelaten worden.

De scheldwoorden in de zelfstandige naamwoordvorm zijn in te delen in een aantal categorieën. Uiteraard vallen sommige scheldwoorden in meerdere categorieën.

Ten eerste zijn er scheldwoorden die betrekking hebben op de seksuele oriëntatie. Dit zijn er in totaal 108. Meest voorkomend is ‘*homo*’, deze term komt 54 maal voor. Daarnaast zijn ook ‘*nicht*’, ‘*flikker*’, ‘*pot*’ en ‘*biseksueel*’ veel gebruikt.

Ten tweede zijn er gender (expressie/identiteit) gerelateerde scheldwoorden, in totaal werden deze 86 maal genoemd. Het meest voorkomend is ‘*manwijf*’, deze werd in totaal 32 keer genoemd. ‘*Travo*’ werd 23 maal genoemd als scheldwoord.

Ten derde is vaak genoemd dat mensen als “gek” worden benoemd. Dit is totaal 54 maal genoemd. Hierbij horen woorden als ‘*gestoorde*’, ‘*freak*’ en ‘*mongool*’. Ook onderdeel van deze groep zijn

scheldwoorden die suggereren dat transgender personen seksueel gevaarlijk zijn; 'vies mannetje', 'pedo', 'smeerlap' en 'viespeuk'.

Ten vierde, gerelateerd aan de vorige groep, zijn uitingen die de gender identiteit van een persoon in twijfel trekken. In totaal is dit 48 maal genoemd. 21 keer gaven respondenten aan dat mensen met opzet verkeerde voornaamwoorden of de oude naam gebruikten. Verder zijn er veel variaties op 'jij hoort hier niet' (kleedkamers/toilet), 'jij bent gewoon een man/vrouw', 'je zult toch nooit man/vrouw worden', 'ben je een man of vrouw?' en 'het'.

Ten vijfde zijn er nog overige scheldwoorden zoals 'hoer', 'slet', '(voorvoegsel)wif' en 'klootzak'.

3.5 Omschrijvingen van incidenten

Om respondenten de mogelijkheid te geven om incidenten te omschrijven gaat een van de laatste vragen in de enquête over het feit of respondenten incidenten hadden meegemaakt die zij graag wilden delen. Veel respondenten die aangaven ernstige incidenten meegemaakt te hebben kozen ervoor deze niet te delen. Toch zijn er ook veel respondenten die uitvoerig omschreven hebben wat er is voorgevallen. Hieronder zijn enkele van deze antwoorden weergegeven om de abstracte kwantitatieve gegevens uit dit hoofdstuk aan te vullen met concrete casussen.

"Een schoonmaker kwam het jongenstoilet inlopen en begon te schreeuwen dat ik ~~op~~ moest oprotten uit de jongens-wc, hij dreigde de beveiliging erbij te halen als ik niet gelijk weg ging."

"Enige tijd geleden bij een popconcert op het toilet in elkaar geslagen door 6 jongens, ik was een freak die niet op dat toilet thuis hoorde."

"Een jongen maakte opmerkingen over mijn 'lesbische' sandalen en of ik nog wel een meisje was onder mijn kleding en bleef een aantal blokken hijgend op een meter afstand achter mij aanlopen."

"Ik ben meerdere malen uitgescholden in de bus van mijn school naar mijn woonplaats, op uitgaansgelegenheden in mijn woonplaats en op verschillende plaatsen in mijn woonplaats. Hierdoor voelde ik me erg gekwetst en onveilig."

3.6 Zijn de incidenten gericht tegen transgenders in het bijzonder?

Er zijn verschillende redenen om aan te nemen dat een substantieel deel van het geweld speciaal gericht is tegen transgender personen *omdat* zij transgender zijn.

Ten eerste is er internationaal onderzoek bekend dat deze hypothese bevestigt³.

Ten tweede zagen we in de vorige sectie dat scheldwoorden vaak specifiek gericht zijn op iemands gender-expressie.

Ten derde is gevraagd hoe vaak zij denken dat het geweld en de beledigingen die zij ondervonden gender-gerelateerd waren. Tweederde van de respondenten gaf zelf aan dat ervaringen van geweld

---

³ Fundamental Rights Agency (FRA) *Being Trans in the European Union, Comparative analysis of EU LGBT survey data 2014.*

en beledigingen in de afgelopen 12 maanden 'altijd' of 'meestal' te maken hadden met hun gender expressie of identiteit. Een vijfde (20%) gaf aan dat dit zelden of nooit het geval was. De overige 15% gaf aan dat dit soms het geval. Hieruit blijkt dat transgender personen zelf aangeven dat ze gericht lastig worden gevallen omdat zij transgender zijn. De resultaten van deze vraag zijn weergegeven in de tabel hieronder.

In hoeverre hebben ervaringen volgens u te maken gehad met gender expressie of gender identiteit?	Aantal respondenten (% totaal)
Altijd	99 (38%)
Meestal	72 (28%)
Soms	38 (15%)
Zelden	23 (9%)
Nooit	28 (11%)
Total	260 (100%)

Figuur 10: incidenten vanwege transgenderisme (n=260)?

Ten vijfde is het zo dat als het geweld gericht is tegen transgender personen in het bijzonder je zou verwachten dat de mensen die het meest merkbaar transgender persoon zijn ook het meeste geweld ondervinden. Uit onderzoek in het buitenland bleek dit inderdaad het geval te zijn.⁴

---

⁴ Zie bijvoorbeeld: Motmans, T'Sjoen, Meier (2015) *Geweldervaringen van transgender personen in België*, Universiteit van Antwerpen.

4. Welke groepen worden slachtoffer van geweld?

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt toegelicht welke groepen slachtoffer worden van (sociaal of fysiek) geweld. Omwille van het overzicht is besloten om de onderverdeling tussen belediging en evident gewelddadige incidenten uit het vorige hoofdstuk aan te houden. Deze gegevens kunnen helpen bij het opzetten van een gerichte aanpak om geweld tegen transgender personen te voorkomen. Bij belediging wordt er telkens gekeken naar mensen die ten minste een type incident maandelijks of vaker meemaken. In veel gevallen geven deze respondenten aan meerdere vormen van belediging mee te maken, waarvan sommige aangeven dat dit wekelijks of vaker gebeurt. Met andere woorden, er bestaat nog veel variatie in de groep van mensen die maandelijks beledigd wordt. Hetzelfde geldt voor evident gewelddadige incidenten.

In dit hoofdstuk worden alle respondenten die ten minste één incident hebben meegemaakt ingedeeld in een groep. Binnen deze groep zijn er mensen die wekelijks of vaker incidenten meemaken en respondenten die 'slechts' een enkel evident gewelddadig incident meemaakten.

4.2 Wie wordt slachtoffer van belediging?

Eerst wordt bekeken welke groepen van transgender personen het meest belediging ondervinden. Daarna wordt besproken welke kenmerken een respondent waarschijnlijker maken om slachtoffer te worden van evident gewelddadige incidenten.

4.2.1 Gender identiteit

De tabel hieronder laat zien hoe vaak mensen met verschillende gender identiteit ['man', 'vrouw' of 'anders'] slachtoffer worden van belediging. Wat opvalt is dat mannen relatief het minst beledigd worden, vrouwen en mensen die zich niet (volledig) als man óf als vrouw identificeren worden het meest beledigd. Dit verschil lijkt niet te maken te hebben met een verschil in tolerantie voor man-naar-vrouw transgenders en vrouw-naar-man transgenders, maar lijkt te komen door een verschil in herkenbaarheid. Vrouwen geven ongeveer twee keer zo veel aan 'altijd' of 'meestal' merkbaar transgender te zijn dan mannen (niet afgebeeld).

Belediging	Gender Identiteit		
	Man (% per groep)	Vrouw (% per groep)	Anders (% per groep)
Maandelijks of vaker	32 (33%)	62 (39%)	24 (39%)
Enkele keer, enkele keren of niet	66 (67%)	98 (61%)	38 (61%)
Totaal (n=346)	107 (100%)	170 (100%)	69 (100 %)

Figuur 10: Belediging per gender. 'Vrouwen' en mensen die aangeven zich niet (volledig) als man of vrouw te identificeren zijn iets waarschijnlijker om maandelijks belediging te ondervinden dan mannen (n=346).

4.2.2 Herkenbaarheid

Respondenten is gevraagd hoe vaak mensen kunnen merken dat zij transgender zijn, zonder dat zij dit zelf vertellen. (De respondenten konden kiezen uit: 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' of 'nooit'.) Uit buitenlands onderzoek is gebleken dat herkenbaarheid en de kans om slachtoffer te worden van sociaal of fysiek geweld sterk met elkaar samenhangen.

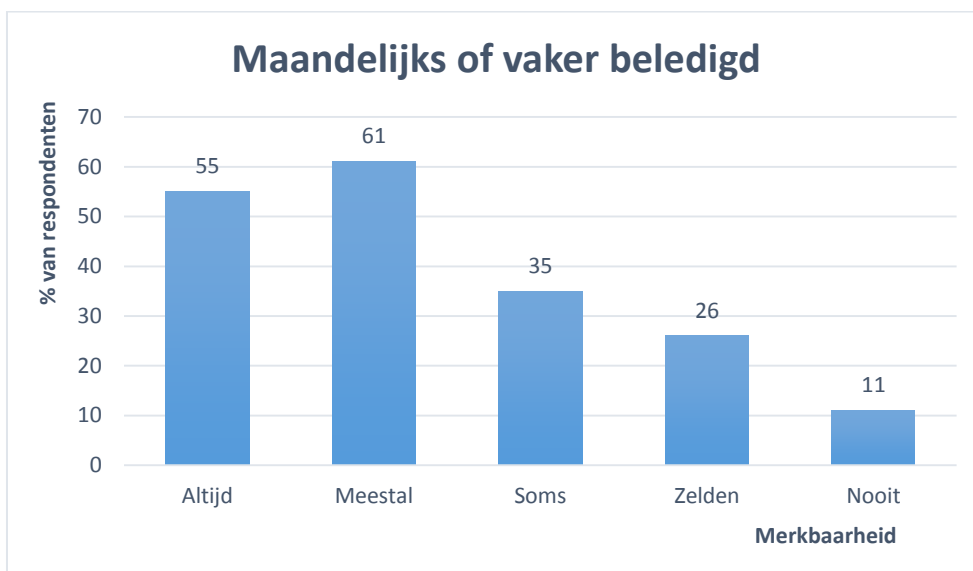
In openbare ruimtes lopen herkenbare ('altijd' of 'meestal') transpersonen een veel grotere kans om beledigd te worden dan minder herkentransgender personen ('soms', 'zelden' of 'nooit').

Opvallend is dat mensen die aangeven 'altijd' als transgender herkenbaar te zijn, juist een *iets kleinere* kans hebben om maandelijks of vaker beledigingen te ondervinden dan transgender personen die aangeven 'meestal' herkenbaar transgender zijn.

Deze bevinding kan op vier manieren verklaard worden. Ten eerste kan deze bevinding op toeval gebaseerd zijn, slechts 22 respondenten geven aan 'altijd' merkbaar transgender te zijn. Omdat deze groep relatief klein is kunnen een paar uitschieters zorgen voor een relatief grote vertekening. Ten tweede is het denkbaar dat mensen die antwoorden dat het 'altijd' merkbaar is dat zij een transgender persoon zijn, al dan niet bewust, meer vermijdingsgedrag vertonen en dus minder in aanraking komen met beledigingen.

Ten derde kan het zijn dat mensen meer gaan beledigen als zij erachter komen dat iemand een transgender persoon is, wellicht voelen zij zich 'in de maling genomen' als zij ontdekken dat iemand niet "echt" een man of vrouw is. Dergelijke trans negatieve reacties treffen voornamelijk de groep die meestal zichtbaar is.

Ten vierde speelt leeftijd ook een rol. Daarnaast is het zo dat man-naar-vrouw transgender personen veelal duidelijker herkenbaar zijn vanwege hun fysionomie.

Figuur 11: Mensen die merkbaar (zonder dat zij dat zelf vertellen) transgender zijn veel waarschijnlijker om aan te geven maandelijks belediging te ondervinden (n=331).

Er bestaat een correlatie tussen leeftijd en herkenbaarheid; hoe ouder de respondent, des te waarschijnlijker dat hij aangeeft merkbaar een transgender persoon te zijn. Omdat mensen met een hogere leeftijd gemiddeld minder geweld ondervinden kan dit voor een klein deel bijdragen aan het bovengenoemde verschil.

Ten slotte brengen twee respondenten in een open vraag een belangrijk punt naar voren over de medische behandeling van transgender personen. Ze stellen dat het genderteam van het VUmc uiterlijk behandelt als iets louter cosmetisch. Het VUmc vraagt van mensen, alvorens zij een transitie naar het andere geslacht hebben gemaakt, om in een bepaalde rol te leven. Echter, de consequenties van niet (nog) passabel zijn kunnen verstrekende gevolgen hebben omdat herkenbaarheid en belediging en geweld met elkaar samenhangen.

“Ik dacht dat dit [geweld] er min of meer nu helaas eenmaal bijhoort als je transgender bent. Een en ander vloeit ook zeker voort uit de belachelijke en kwetsende eis van het VUMC dat je al vrij snel om moet. (...). Ronduit belachelijk en nog gevaarlijk ook als je in je transitiefase zit en een passabiliteitsprobleem hebt. “

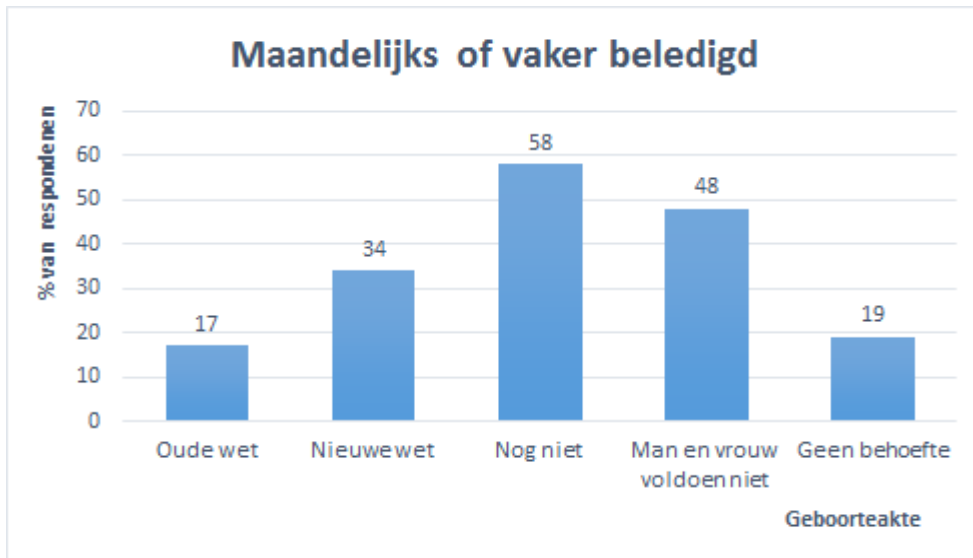
“De secundaire [geslachts] kenmerken zijn niet iets cosmetisch, maar van essentieel belang voor de veiligheid. “

4.2.3 Geboorteakte gewijzigd

Een vraag in de enquête was of respondenten hun geboorteakte hebben laten wijzigen (respondenten konden aangeven dat zij hun geboorteakte ‘gewijzigd onder de oude wet (vóór juli 2014)’, ‘gewijzigd onder de nieuwe wet (na juli 2014)’, de akte nog niet gewijzigd’, ‘geen behoefte hebben deze te wijzigen’ of ‘niet wijzigen omdat zowel man als vrouw niet voldoen’. De resultaten zijn weergegeven in figuur 19.

Mensen die hun ‘geboorteakte wijzigden onder de oude wet’, of die ‘geen behoefte hadden om geboorteakte te wijzigen’ zijn het minst waarschijnlijk om ‘maandelijks of vaker’ beledigd te worden (respectievelijk 17% en 19%).

De groep respondenten die hun ‘geboorteakte wijzigden onder de nieuwe wet’ zijn tweemaal zo waarschijnlijk om maandelijks beledigd te worden (34%). Van de mensen die ‘geen behoefte hebben de akte te wijzigen’ wordt ongeveer de helft (48%) maandelijks of vaker beledigd. Van de mensen die ‘hun geboorteakte nog niet gewijzigd’ hebben wordt 58% maandelijks of vaker beledigd.

Figuur 12: Mensen die hun geboorteakte nog niet hebben gewijzigd worden het meest beledigd. Ongeveer de helft van mensen die zich niet (volledig) als 'man' of 'vrouw' identificeren ondervindt op zijn maandelijks beledigd. Mensen die hun geboorteakte hebben gewijzigd onder de oude wet, of die daar geen behoefte aan hebben ondervinden minder belediging. Mensen die recent (na juli 2014) hun akte hebben gewijzigd ondervinden ook vaak belediging (n=342).

Deze cijfers laten een patroon zien. Vóór de wijziging van de geboorteakte vindt de meeste belediging plaats. Als de geboorteakte recent is gewijzigd, vindt er gemiddeld iets minder belediging plaats. Naarmate het nog langer geleden is dat de geboorteakte is gewijzigd neemt het percentage van respondenten dat aangeeft 'maandelijks of vaker' beledigd te worden af. Deze trend gaat echter over gemiddelde waarden en in elke groep is een significant aandeel van respondenten die aangeeft 'maandelijks of vaker' te worden beledigd.

Dit patroon kan op twee manieren worden verklaard. Ten eerste, het is waarschijnlijk dat er een causale link bestaat tussen het wijzigen van de geboorteakte en het ondervinden van belediging. Het is, bijvoorbeeld, nagenoeg onmogelijk om 'onmerkbaar' te zijn als transgender persoon in een studentenhuus met gedeelde brievenbus als er brieven binnenkomen voor 'meneer [achternaam]' of 'mevrouw [achternaam]'. Zo is het ook nagenoeg onmogelijk om 'onmerkbaar' te zijn tijdens de sollicitatieprocedure omdat je werkgever op een gegeven moment toch je paspoort zal zien. Een tweede verklaring is dat transgender mensen vaak tijdens hun transitieperiode het meest zichtbaar zijn. Dit valt in veel gevallen samen met wanneer zij hun geboorteakte kunnen wijzigen. Meerdere respondenten gaven deze verklaring in open vragen aan. Ze zeggen bijvoorbeeld:

"Eigenlijk is deze vragenlijst niet zo relevant voor mij, omdat niet of nauwelijks te zien is dat ik transgender ben; tijdens mijn transitie, 30 jaar geleden, ben ik gigantisch veel uitgescholden"

*"Ik ben vroeg met hormonen begonnen.(...) Daardoor wordt ik niet lastiggevalen"
 "Over het algemeen heb ik weinig scheldpartijen meegemaakt, behalve dan in de
 beginperiode van mijn transitie (inmiddels bijna 10 jaar geleden)"*

4.3 Wie worden er slachtoffer van evident gewelddadige incidenten?

Dit onderdeel is hetzelfde opgesteld als het vorige onderdeel. In tegenstelling tot belediging is het bij evident gewelddadige incidenten (hier valt onder: 'bedreiging', 'seksueel lastig gevallen worden', 'aangevallen worden' of 'eigendommen vernield') zo, dat een enkel incident vaak genoeg is om het gevoel van veiligheid ernstig te schaden. Daarom is een tweedeling gemaakt tussen respondenten die aangeven een dergelijk incident meegemaakt te hebben en zij die dat niet hebben.

4.3.1 Gender identiteit

In de figuren hieronder is weergegeven hoe gender invloed heeft op de kans dat respondenten een incident meemaken. In tegenstelling tot beledigingen (waarbij de gender verschillen verwaarloosbaar waren) blijken vrouwen vaker geweld mee te maken dan mannen. Mensen die zich anders identificeren zitten tussen mannen en vrouwen in. Bij alle groepen komt evident geweld vaak voor.

Evident gewelddadige incidenten	Gender identiteit		
	Man	Vrouw	Anders
Ten minste één incident meegemaakt	36%	46%	43%
Geen ervaringen	64%	54%	57%
Totaal	100% (n=107)	100% (n=170)	100% (n=69)

Figuur 13: Vrouwen zijn vaker slachtoffer van gewelddadige incidenten dan mannen (n=346).

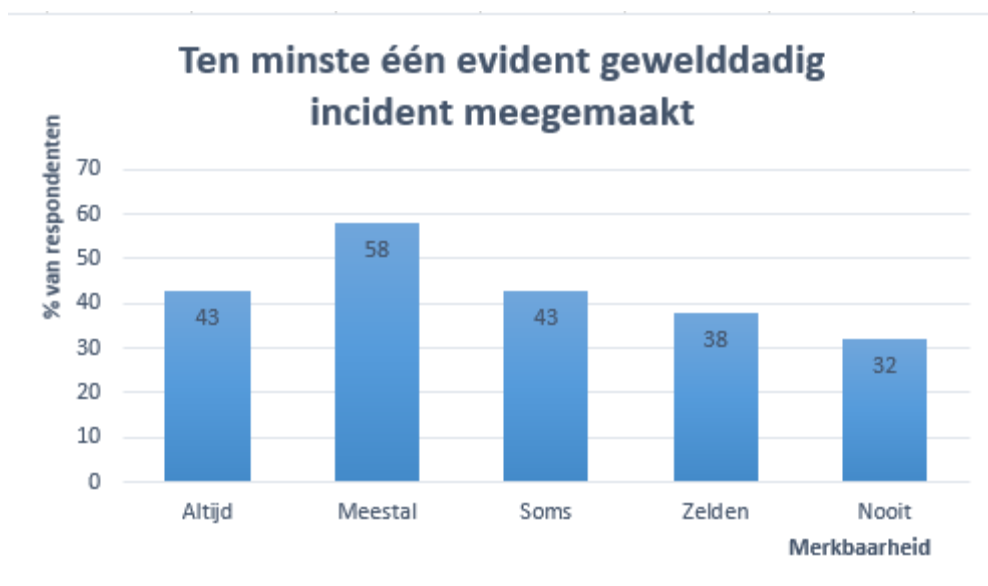
4.3.2 Merkbaarheid/herkenbaarheid

Vergelijkbaar met belediging is een opmerkelijke trend te zien. Mensen die 'altijd' herkenbaar transgender zijn hebben niet de grootste kans om evident gewelddadige incidenten te ondervinden. (Zie 4.2.3 voor een discussie over de samenhang tussen merkbaarheid en geweld.)

Ook opvallend is dat een derde van de mensen die aangeven dat anderen 'nooit' kunnen merken dat zij transgender personen zijn, aangeven evident gewelddadige gebeurtenissen mee te maken. Het is mogelijk dat dergelijk geweld ook gebruikelijk is onder de cis-populatie (niet transgender). Ook is het niet ondenkbaar dat door het verleden van veel transgender personen zij zich in een maatschappelijk achtergestelde positie bevinden. Het is bekend dat juist deze groep het meest geweld ondervindt. Ook kan dit hoge aantal verklaard worden doordat enkele transgender personen zich openlijk identificeren als transgender persoon.

Zij kunnen aangeven dat zij 'nooit merkbaar zijn als transgender persoon zonder dat zij dat vertellen', en nog steeds getroffen worden door transgender-specifiek geweld.

Figuur 14: Merkbare transgenders zijn waarschijnlijker om aan te geven ten minste één evident gewelddadig incident meegemaakt te hebben in de afgelopen 12 maanden (n=331).

4.3.3 Geboorteakte gewijzigd

In vergelijking met belediging is het zo dat mensen die hun geboorteakte hebben gewijzigd onder de oude wet (vóór juli 2014) het minst incidenten meemaken. De groep die geen behoefte heeft het geboortegeslacht te wijzigen ervaart het meeste geweld. (Zie 4.2.3 voor een discussie).

Figuur 15: Respondenten zonder gewijzigd geboorteakte ('nog niet', 'man en vrouw volstaan niet' en 'geen behoefte') ondervinden meer geweld dan respondenten met gewijzigd akte ('gewijzigd met oude wet' en 'gewijzigd nieuwe wet') (n=342).

4.4. Statistische tests en conclusies

In de analyse zijn ook 'samenstelling huishouden', 'grote woonplaats', 'voornaamste bron van inkomen', 'samenstelling huishouden' en 'leeftijd' opgenomen (niet afgebeeld in dit hoofdstuk). Omdat de variabelen 'maandelijks of vaker beledigd' en 'ten minste één evident gewelddadig incident meegemaakt' allebei twee mogelijke waardjes hebben ('ja', 'nee') wordt er gebruik gemaakt van een binaire logistische regressieanalyse (zie bijlage 2).

Er zijn twee variabelen die in beide modellen statistisch significant zijn. Zowel leeftijd als merkbaarheid blijken goede voorspellers. In het algemeen geldt: 'hoe ouder respondenten hoe minder geweld zij ondervinden' en 'hoe merkbaarder het is dat respondenten transgender zijn des te waarschijnlijker zij zijn om geweld te ondervinden'.

5. In welke openbare omgevingen vonden deze gebeurtenissen plaats?

5.1 Inleiding

Het is belangrijk om te weten waar geweld en belediging plaats vindt omdat deze kennis bij kan dragen aan het bestrijden en voorkomen van dergelijk geweld. Tevens is het belangrijk om te achterhalen in welke openbare ruimtes transgender personen zich onveilig voelen en in welke ruimtes dergelijke gevoelens een minder prominente rol spelen.

Om deze vragen te kunnen beantwoorden zijn er drie vragen opgenomen in de vragenlijst. Een vraag betrof hoe veilig respondenten zich voelden in verschillende openbare ruimtes. De tweede vraag betrof of respondenten in deze verschilde ruimtes een incident hadden meegemaakt. Ook is gevraagd naar welke incidenten in welke openbare ruimtes plaats vonden.

5.2 Gevoel van veiligheid

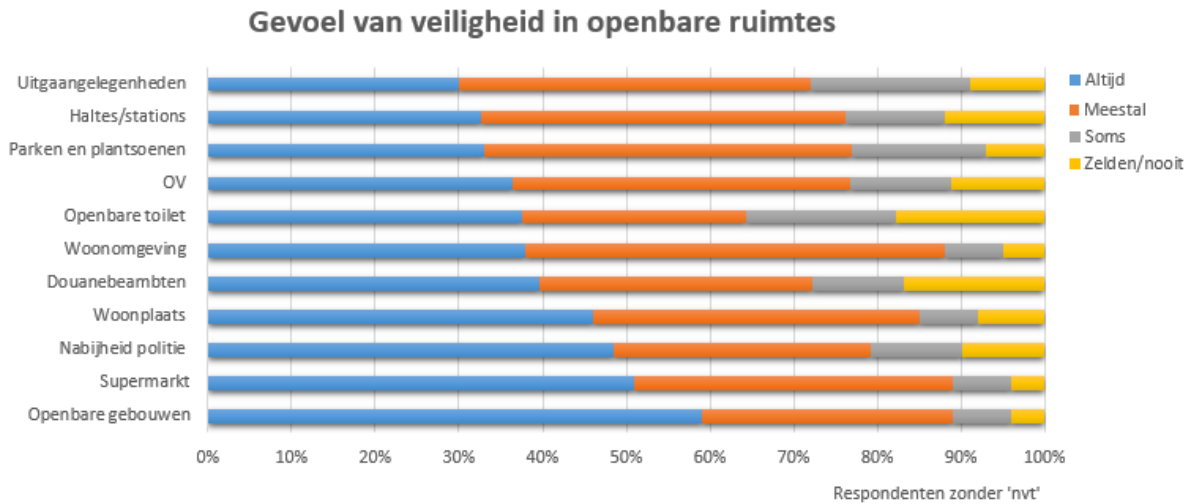
Per omgeving konden respondenten aangeven of zij zich er 'altijd', 'meestal', 'soms', 'zelden' of 'nooit' veilig voelden. Ook hadden respondenten de mogelijkheid om 'niet van toepassing' te antwoorden. Deze laatste groep is weggelaten uit deze analyse.

In figuur 33 is aangegeven hoe veilig transgender personen zich voelen in verschillende openbare ruimtes. 'Openbare gebouwen', 'de supermarkt' en 'in de nabijheid van politie' worden in het algemeen als het meest veilig ervaren. Toch zijn er ook bij deze groepen mensen die aangeven zich er 'nooit' veilig te voelen. Bijvoorbeeld een op de vijftientig transgender personen voelt zich 'nooit' veilig in een supermarkt.

In 'parken en plantsoenen', 'haltes en stations' en 'uitgaansgelegenheden' gaven de minste respondenten aan zich 'altijd' veilig te voelen. Er zijn zeven openbare ruimtes waar meer dan 1 van de 5 respondenten aangeeft zich 'zelden' of 'nooit' veilig te voelen, dit zijn; 'in de nabijheid van politie', 'in de nabijheid van douanebeambten', 'op het openbaar toilet', 'in het openbaar vervoer', 'in parken en plantsoenen', 'bij haltes en stations' en 'in uitgaansgelegenheden'.

Deze resultaten geven aan dat veel transgender personen zich onveilig voelen in openbare ruimtes. Toch kan het ook opgemerkt worden dat er bij alle openbare ruimtes ook grote groepen transgender personen zijn die zich wel veilig voelen.

Opvallend is bijvoorbeeld dat 'in de nabijheid van politie' een groot deel van de respondenten aangeeft zich juist veilig te voelen, terwijl een ander substantieel deel zich er 'zelden' of 'nooit' veilig voelt.

Figuur 16: Gevoel van veiligheid in openbare ruimtes.

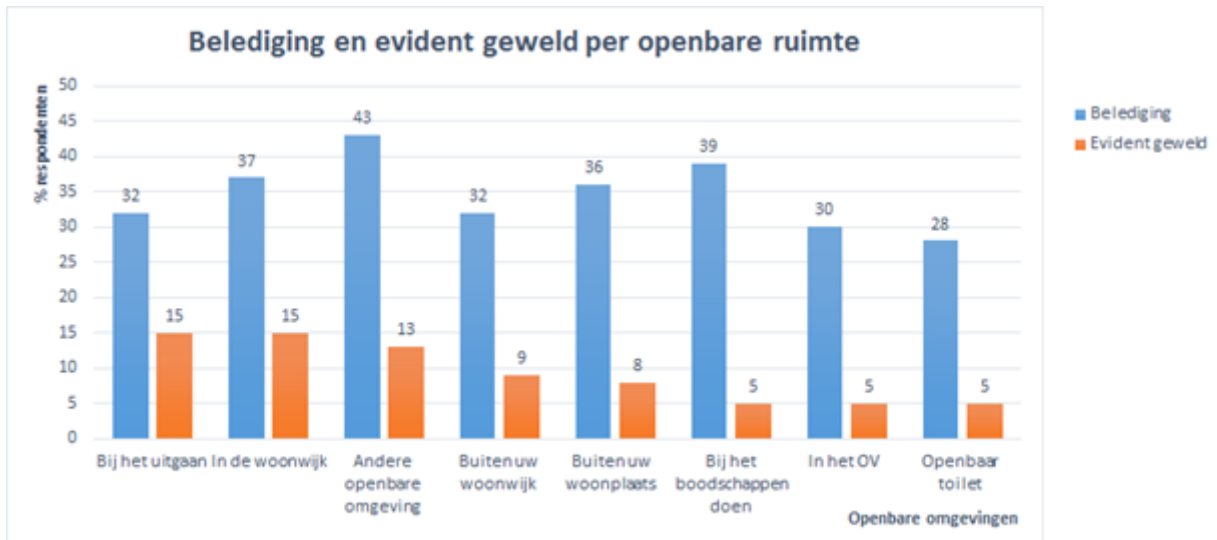
Een gevoel van veiligheid in alle bovengenoemde openbare omgevingen is belangrijk voor het welzijn van iemand. Met andere woorden: ook als een enkele omgeving als onveilig wordt ervaren kan dat een significante impact hebben op het welzijn van een persoon. Als iemand nooit durft uit te gaan, bijvoorbeeld, kan dat meerdere effecten hebben. Vaak hebben dergelijke beperkingen van vrijheid ook neveneffecten op bijvoorbeeld sociale contacten.

5.3 Incidenten per openbare ruimte

In deze sectie wordt getoond hoeveel respondenten aangeven beledigd en/of evident gewelddadige incidenten te hebben meegemaakt in de afgelopen 12 maanden in de verschillende openbare ruimtes. Hier is het belangrijk bij op te merken dat - in tegenstelling tot hoofdstuk 4 - niet wordt gekeken naar hoe vaak respondenten dit hebben meegemaakt. Belediging en geweld komen in alle openbare ruimtes voor.

Bijvoorbeeld 15 % Van de respondenten heeft in het afgelopen jaar een evident gewelddadig incident meegemaakt 'bij een uitgaansgelegenheid' of 'in de woonwijk'.

Dit percentage ligt op 5% 'bij het boodschappen doen', 'in het openbaar vervoer' en 'in het openbaar toilet'. Gezien deze cijfers is het niet verbazend dat veel respondenten aangeven zich niet veilig te voelen in de openbare ruimtes.

Figuur 17: Prevalentie geweld en belediging per openbare ruimte (n=316).

6. Wat zijn de gevolgen van en reacties op dit geweld?

6.1 Inleiding

Het is onmogelijk om de exacte gevolgen van geweld te kwantificeren. Wel is uit onderzoek bekend dat geweld vergaande fysieke en psychologische gevolgen kan hebben⁵. Hier speelt ook mee dat geweld en belediging tegen transgender personen vaak specifiek gericht is tegen deze groep. Dit kan angst opleveren binnen deze groep. Als vrienden van iemand negatieve ervaringen hebben meegemaakt in de openbare ruimtes omdat zij transgender zijn, dan is het te verwachten dat ook andere angst kunnen krijgen dat het hen ook kan overkomen.

Er zijn in totaal vier vragen gesteld die betrekking hebben op gevolgen van en reacties op geweld. Ten eerste is er gevraagd naar gedragsveranderingen door geweld, ten tweede is gevraagd hoeveel invloed (gevoelens van) onveiligheid hebben op het alledaags leven.

Ook is gevraagd naar het contact met professionele instanties. Hier is gevraagd of respondenten incidenten gemeld hebben (bij de politie of meldpunten) en of zij professionele hulpverlening bezoeken vanwege geweld en beledigingen.

De resultaten op deze vier vragen zullen hieronder kort besproken worden. Dit hoofdstuk eindigt met uitspraken van respondenten ter illustratie.

6.2 Zijn gedragsveranderingen veroorzaakt door geweld?

Het valt te verwachten dat mensen die vaak geweld of belediging ondervinden, hun gedrag aanpassen om dit te voorkomen. In totaal geeft 42% van de respondenten aan het gedrag niet te hebben veranderd door geweld in openbare ruimtes in de afgelopen 12 maanden.

Wat te verwachten valt is dat mensen die meer geweld ervaren ook meer hun gedrag aanpassen. Dat dit inderdaad het geval is valt af te lezen in de onderstaande kruistabel (figuur 18).

Van de respondenten die hun gedrag hebben veranderd (om geweld of beledigen te ontlopen) heeft 72% toch geweld of beledigen ondervonden.

Van de mensen die hun gedrag niet veranderd hebben is 28% slachtoffer geweest van geweld of belediging. Ook is het zo dat ongeveer 4 op de 5 respondenten die geweld hebben meegemaakt hun gedrag wijzigen. Van de mensen die dit niet hebben meegemaakt is dit ongeveer 1 op de 3 respondenten.

Deze gegevens wijzen uit dat het plausibel is aan te nemen dat de gedragsveranderingen *veroorzaakt* worden door het geweld.

---

⁵ Motmans, T'Sjoen, Meier (2015) *Geweldervaringen van transgender personen in België*, Universiteit van Antwerpen.

	Ten minste éénmaal slachtoffer evident gewelddadig incident of ten minste maandelijks slachtoffer belediging		Totaal
Gedrag veranderd	Ja (% binnen groep)	Nee (% binnen groep)	
Ja	136 (78%)	54 (36%)	190
Nee	38 (22%)	96 (64%)	134
Totaal	174	150	324

Figuur 18: kruistabel, respondenten die geweld meemaken veranderen hun gedrag (n=324).

6.3 Gedragsverandering door geweld

De antwoorden op de vragen van gedragsveranderingen zijn hieronder weergegeven in figuur 37.

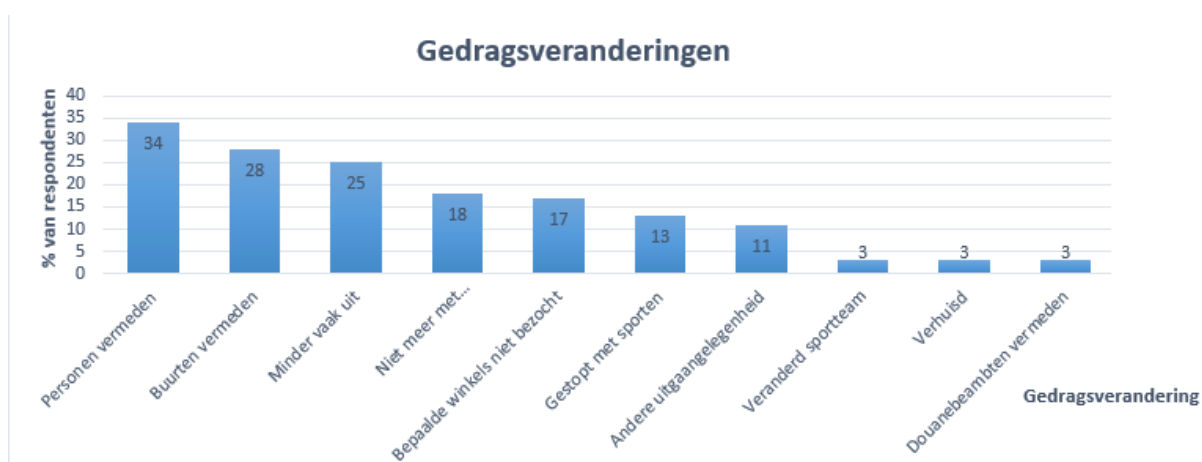
De meest voorkomende verandering van gedrag is dat 'bepaalde personen worden vermeden'.

Ook komt het veel voor dat mensen 'buurten vermijden' of 'minder vaak uit gaan'.

Opvallend is dat er maar liefst 11 respondenten (3%) aan hebben gegeven 'verhuisd' te zijn vanwege (gevoelens van) onveiligheid in de afgelopen 12 maanden. Nog één respondent gaf aan verhuisplannen aan het maken te zijn.

Relatief weinig respondenten veranderen van sportteam (3%), terwijl veel meer respondenten aangegeven hebben helemaal te zijn gestopt met sporten (13%).

Enkele respondenten geven aan naar een andere uitgaansgelegenheid te gaan (11%) maar nog veel meer geven aan minder uit te gaan vanwege geweld, belediging of gevoelens van onveiligheid (25%). Dit lijkt erop te duiden dat er veel respondenten denken ook in nieuwe omgevingen opnieuw geweld of belediging te ondervinden.

Grafiek 19: gedragswijzigingen vanwege geweld; veel respondenten geven aan dat geweld en belediging ervoor zorgt dat zij zich anders gaan gedragen.

Ook uit de antwoorden op open vragen bleek dat respondenten hun gedrag aanpassen vanwege (gevoelens van) onveiligheid. Elk citaat hieronder geeft hiervan een concreet voorbeeld.

"Ik pak 's avonds de auto in plaats van de fiets"

"Vermijden van onbegrip en onveiligheid leidt tot isolatie, eenzaamheid, sociale angst waardoor vrij leven (universiteit, boodschappen) zeer lastig wordt."

"Ik ben gestopt met naar de sportschool te gaan omdat ik het onmogelijk vond me in de kleedkamer (maakt niet uit welke) me veilig te voelen."

"Ik mijd mijn geboorteplaats zo veel mogelijk omdat ik daar voor een enkeling niet anoniem ben."

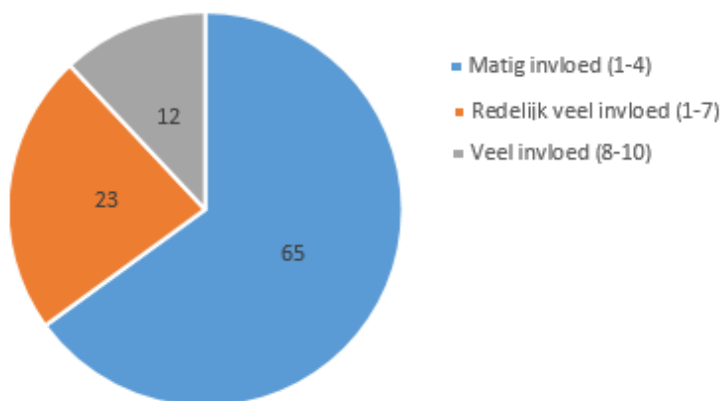
"Op straat is het meestal onveilig, openbaar vervoer vermijd ik, en uitgaan doe ik niet, pretparken ook niet meer. In de kerk ben ik ook niet gewenst."

"Naar het toilet gaan op stations/winkels/uitgaansgelegenheden was een kwestie van beide hokjes uitgejaagd worden. Vrouwen voelden zich bedreigd (en gaan schelden, hulp halen, met tassen slaan) en bij de heren ben ik er aan m'n haar uitgesleurd."

6.4 Invloed van (gevoelens van) onveiligheid op het alledaags leven

Bij een vraag konden respondenten aangeven op een schaal van 1 tot 10 hoeveel invloed (gevoelens van) onveiligheid hadden op het alledaags leven. De waarde 1 betekende 'helemaal niet' en de waarde 10 betekende 'heel veel'. Ongeveer twee derde van de respondenten (65%) geeft aan dat (gevoelens van) onveiligheid een kleine rol spelen in het dagelijks leven. Deze conclusie verhult dat een op de drie respondenten aangeeft dat (gevoelens van) onveiligheid een significante rol spelen in hun dagelijks leven. Voor 12 procent is dit zelfs zo erg dat zij de waardes '8', '9' of '10' gaven.

Invloed gevoelens van onveilig op alledaags leven

Grafiek 20: invloed van geweld op alledaags leven. Meer dan 1 van de 10 respondenten geeft aan dat geweld veel of heel veel impact heeft op het alledaags leven (n=351).

"De gevolgen zijn voor mij nog elke dag merkbaar (slecht slapen, angstklachten en vluchten in middelengebruik). Vrijwel al mijn problemen hebben te maken met het feit dat ik in een gedeeltelijk verkeerd lichaam ben geboren. Of het nu gaat om verlies van vrienden (waarbij religie een rol speelt), ontslag, of om pesterijen"

6.5 Melding

Een aantal vragen uit de enquête gingen over meldingsbereidheid. De eerste vraag ging over of respondenten geweld hadden gemeld en zo ja waar.

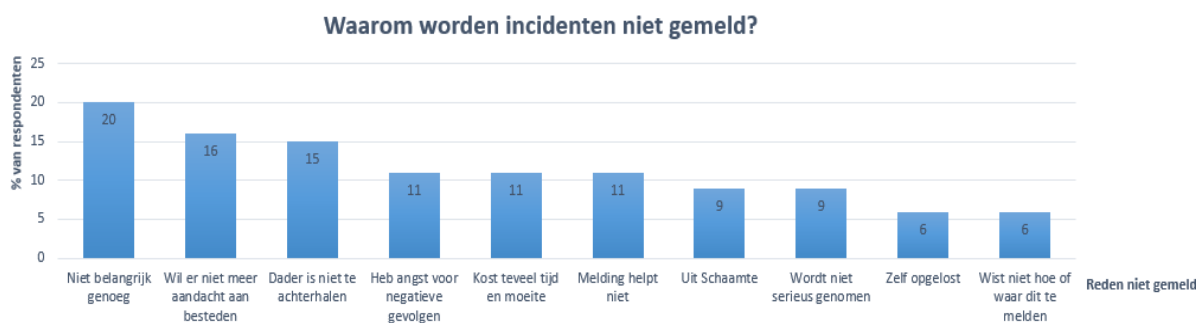
De vervolgvraag was waarom mensen geen melding hadden gedaan. Uit onderzoek eerder uitgevoerd door TNN met data van het antidiscriminatiebureau blijkt dat maar weinig mensen een officiële melding doen. Deze conclusie wordt bevestigd in dit onderzoek.

In totaal zijn er 48 meldingen gedaan door respondenten in de afgelopen 12 maanden.

10 aangiftes en 16 meldingen bij de politie, 11 meldingen bij het discriminatiemeldpunt en 11 meldingen bij een ander meldpunt.

In de grafiek hieronder (figuur 22) is weergegeven waarom respondenten geen melding maken van incidenten. Vaak worden incidenten omschreven als 'te onbelangrijk'.

Ook komt het veel voor dat mensen antwoorden dat ze 'er niet nog meer aandacht aan willen besteden' of dat 'de dader toch niet te achterhalen is'.

Grafiek 21: Grafiek waarom mensen incidenten niet melden (n=351).

6.6 Professionele hulpverlening vanwege geweld

Een kwart van de respondenten geeft aan professionele hulpverlening te krijgen vanwege geweld en/of belediging. Daar komt nog een aantal respondenten bij die al bij een hulpverlener liepen en dergelijke zaken hier ook bespreken.

professionele hulpverlener	% van respondenten
Psycholoog	50 (14%)
Psychiater	19 (5%)
Maatschappelijk werker	16 (5%)
Vertrouwenspersoon	29 (8%)

Figuur 22: professionele hulpverlening (n=351).

In een rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau uit 2012⁶ staat dat 21% van de transgenders een zelfmoordpoging heeft gedaan. Dit is een onthutsend cijfer. Als we in beschouwing nemen hoezeer vernederingen, bedreigingen en geweld een impact hebben op iemands zelfbeeld, zelfvertrouwen, en het gevoel bevestigen dat veel transgenders vanaf hun vroegste jeugd al kennen, namelijk dat ze er niet bijhoren en dat de wereld niet over hen gaat, dan kunnen we stellen dat deze zo makkelijk gedane uitingen van onderscheid en veroordeling door de ouders, gevolgen voor transgenders hebben die vaak niet-zijn te overzien. Hier ligt een morele opdracht voor onszelf als samenleving.

---

⁶ 'Worden wie je bent, het leven van transgenders in Nederland, Keuzenkamp 2012, SCP Den Haag

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Het is lang niet altijd veilig voor transgenders in Nederland in de openbare ruimte.

Dit onderzoek laat zien dat transgender personen disproportioneel slachtoffer worden van geweld en beledigingen.

Meer dan de helft van de transgenders die deelnamen aan het onderzoek (54%) wordt maandelijks of vaker beledigd of heeft tenminste één duidelijk gewelddadig incident meegemaakt. Maar liefst 43% heeft gewelddadige incidenten meegemaakt in de afgelopen 12 maanden. Ruim een derde (37%) wordt op zijn minst maandelijks beledigd.

Dit heeft vergaande gevolgen heeft voor de levenskwaliteit van deze groep. 80% past na een incident het gedrag aan of mijdt bepaalde plaatsen. De bedreiging die ervaren wordt, maakt dat het leven van ruim een derde van de transgenders permanent wordt beheerst door een gevoel van onveiligheid.

7.2 Aanbevelingen

TNN pleit voor meer voorlichting over genderidentiteit en genderexpressie, waarbij de uitgangspunten respect en het kunnen zijn wie je bent, voorop staan.

Scholen en de media zouden daarbij een belangrijke rol moeten spelen. Maar ook buurthuizen, sportverenigingen, culturele en religieuze instellingen hebben hierbij een rol te vervullen.

Bekendheid met transgenders, hun kwaliteiten en hun problematiek leidt tot een grotere herkenbaarheid en vergroot de maatschappelijke acceptatie. Het indelen van de wereld in mannen en vrouwen en het hebben van verschillende voorzieningen voor mannen en vrouwen in openbare gelegenheden leidt voor transgender personen vaak tot bedreigende, zelfs gewelddadige situaties. Ook hier valt veel te winnen wanneer deze scheiding minder vanzelfsprekend wordt gehanteerd.

De weerbaarheid van de transgenders kan vergroot worden. De met TNN samenwerkende transgenderorganisaties helpen bijvoorbeeld bij het organiseren van ontmoetingen, bij begeleiding en gaan waar nodig op de bres staan voor (h)erkenning.

Het is zorgwekkend dat een aantal slachtoffers geen vertrouwen zegt te hebben in het doen van aangifte bij de politie. TNN pleit voor drempelverlagende maatregelen voor transgenders om aangifte te doen, bijvoorbeeld door het bevorderen van de sensitiviteit bij politieagenten en aandacht hieraan te besteden in opleidingen. Samen met politie en openbaar ministerie zouden gemeenten in kaart moeten brengen waar de meeste incidenten zich voordoen om maatregelen te kunnen nemen.

Wat TNN ook zorgen baart is dat discriminatie op grond van genderidentiteit en genderexpressie niet expliciet strafbaar is gesteld in het Wetboek van Strafrecht. Daardoor zouden transgenders op het verkeerde been kunnen worden gezet en de overtuiging kunnen hebben dat de huidige wetgeving hen geen bescherming biedt.

7.3 Aanbevelingen vervolgonderzoek

Dit onderzoek was bedoeld als eerste verkenning naar de veiligheid voor transgender personen in openbare ruimtes. Uit de gegevens blijkt dat ongeveer de helft van de transgender personen maandelijks belediging ondervindt of ten minste éénmaal in het afgelopen jaar een evident gewelddadig incident heeft meegemaakt. Dergelijke cijfers vragen of een uitgebreider onderzoek om te ontdekken wat er gebeurt, wie hier slachtoffer van wordt en hoe dit te voorkomen is.

In dit onderzoek is slechts gevraagd naar enkele demografische gegevens. Mede hierdoor was het onmogelijk om te achterhalen welke groepen van transgender personen er slachtoffer worden van belediging of geweld. De enige conclusies die getrokken kunnen worden is dat leeftijd een negatieve correlatie en zichtbaarheid een positieve correlatie laat zien met geweld en beledigingen. Er zou in vervolgonderzoek gevraagd kunnen worden naar religiositeit, opleiding, seksuele geaardheid en etniciteit. De antwoorden bij 'anders namelijk' kunnen gebruikt worden om de antwoordcategorieën aan te scherpen. Zo gaf dit onderzoek niet de mogelijkheid aan respondenten om aan te geven dat zij met een huisgenoot leefden.

Ook is dit onderzoek volledig gericht op openbare ruimtes. Dat betekent dat al het geweld op de werkvloer, in educatieve instellingen en in de huiselijke kring buiten beschouwing wordt gelaten. Vervolgonderzoek zou ook naar geweld in deze sferen moeten kijken.

Daarnaast bevat deze vragenlijst geen vragen over daders. Dit terwijl deze kennis noodzakelijk is voor een effectieve bestrijding van beledigingen en geweld.

8. Literatuurlijst

Andriessen, I., Fernee, H. & Wittebrood (2014). *Ervaren discriminatie in Nederland*. Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)

Borghs, (2015), *Opvallen en rechtslaan, een gids voor slachtoffers van holebifoot en transfoot geweld*, çavaria, Gent, België

College voor de Rechten van de Mens (2015), *Mensenrechten in Nederland 2014 : Jaarlijkse rapportage van het College voor de Rechten van de Mens*. Utrecht, College voor de Rechten van de Mens.

Coumans, M. *Registratie discriminatieklachten 2013 : Methode en uitkomsten*. (2014) Den Haag / Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Dinsbach, W. (2011) *Contribution to FRA's annual report 2011. The Netherlands*. Rotterdam: Art1.

Driessen, M. (2011) *Geestelijke ongezondheid in Nederland in kaart gebracht. Een beschrijving van de MHI-5 in de gezondheidsmodule van het Permanent Onderzoek Leefsituatie*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Elling, A. (2010) *Buitengewoon grensoverschrijdend. Sportervaringen van transseksuele mannen en vrouwen*. Den Bosch: W.H.J. Mulier Instituut.

Geerdinck, M., L. Muller, Carlijn Verkleij en C. van Weert (2011) *Transseksuelen in Nederland. Is er sprake van ongelijkheid?* Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek/Centrum voor Beleidsstatistiek.

Graaf, H. de en I. Vanwesenbeeck (2006) *Controversiële verlangens*. In: F. Bakker en I. Vanwesenbeeck (red.) *Seksuele gezondheid in Nederland 2006*, p. 47-65. Delft: Eburon.

Have, M. ten, S. van Dorsselaer, M. Tuithof en R. de Graaf (2011) *Nieuwe gegevens over suïcidaliteit in de bevolking. Resultaten van de 'Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study 2'(NEMESIS-2)*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Jong Gierveld, J. de en F.H. Kamphuis (1985) *The development of a Rasch-type loneliness-scale*. In: *Applied Psychological Measurement*, 9, 289-299.

Keuzenkamp, S. (2012) *Worden wie je bent, het leven van transgenders in Nederland*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

- Keuzenkamp, S. en J. van Mens-Verhulst (2009) Gezondheid. In: A. Merens en B. Hermans (red.) *Emancipatiemonitor 2008*, p250-274. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau / Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Kuyper, L. (2006) Seksualiteit en seksuele gezondheid bij homo- en biseksuelen. In: F. Bakker en I. Vanwesenbeeck (red.) *Seksuele gezondheid in Nederland 2006*, p. 167-188. Delft: Eburon.
- Kuyper, L. (2012) Transgenders in Nederland: prevalentie en attitudes. In: *Tijdschrift voor Seksuologie*, jrg. 36 nr. 2, p. 129-135.
- Maas, I.A.M. en J. Jansen (red.) (2000) *Volksgezondheid Toekomst Verkenning. Psychische (on)gezondheid: determinanten en de effecten van preventieve interventies*. (RIVM rapport 270555 001) Bilthoven: RIVM.
- Motmans, J. (2009) Leven als transgender in België. De sociale en juridische situatie van transgender personen in kaart gebracht. Brussel: Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.
- Motmans, J., G. T'Sjoen en P. Meier (2011) *De levenskwaliteit van transgender personen in Vlaanderen*. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid.
- Motmans, T'Sjoen, Meier (2015) *Geweldervaringen van transgender personen in België*, Universiteit van Antwerpen.
- OCW (2011) Trends in beeld 2011. Opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking. (http://www.trendsinebeeld.minocw.nl/grafieken/3_1_2_31.php, geraadpleegd op 16 mei 2012).
- Schuyf, J. (2010) Dames, heren en anderen. Transgenders in Nijmegen. Nijmegen: Gemeente Nijmegen.
- Sonck, N. , A. van den Broek, A. Tiessen-Raaphorst en D. Verbeek (2011) Vrijtijdsbesteding. In: R. Bijl, J. Boelhouwer, M. Cloin en E. Pommer, *Sociale staat van Nederland 2011*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Tilburg, T. van (2007) Prevalentie. In: T. van Tilburg en J. de Jong Gierveld (red.) *Zicht op eenzaamheid. Achtergronden, oorzaken en aanpak*, p.24-30. Assen: Van Gorcum.
- Thio, S., Bos H., Wormgoor Th., Kaufmann R., *Ervaren stigmatisering onder transgenderjongeren in Nederland 2015*, Tijdschrift Pedagogiek 35e jaargang .2. 2015.
- Vennix, P. (2010) Transgenders en werk. Een onderzoek naar de arbeidssituatie van transgenders in Nederland en Vlaanderen. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.
- Visser, E. de en S. Wong (2010) *Genderkinderen. Geboren in het verkeerde lichaam*. Den Haag: Uitgeverij d'jonge Hond.

Bijlage 1:

Transfoob geweld wordt amper aangegeven bij politie of meldpunten

Auteur: Timothy Junes - beeld: Morgan McKinley - 20/05/2015

Bijna 8 op de 10 transgenders die deelnamen aan een studie van de **Universiteit Antwerpen** hebben verbaal, fysiek, materieel of seksueel geweld meegemaakt. Een studie bij 260 transgenders. De resultaten zijn woensdag bekendgemaakt.

Onderzoeker **dr. Joz Motmans**: "De 260 respondenten werd gevraagd om hun ergste geweldervaring te beschrijven. Op deze wijze kregen we zicht op wat mensen als erg ervaren, alsook gedetailleerde info over de context waarin dit ergste voorval plaatsvond, over het daderprofiel en over het meldingsgedrag. We analyseerden 278 gedetailleerde beschrijvingen van transfoob geweld. Hieruit bleek dat transfoob geweld vaak gebeurt op plaatsen waar een persoon zich eigenlijk veilig zou mogen voelen: thuis in de het eigen gezin, op het werk of op school, en in de eigen buurt. Fysiek en seksueel geweld komen ook vaak voor in het uitgaansleven of horeca, of op een openbare plek zoals op straat."

Perceptie versus feiten

Het daderprofiel is genuanceerd en zijn vaak West-Europese mannen ouder dan 20 jaar. De uitlokkende factor voor het transfoob geweld was meestal de vaststelling van de transgenderachtergrond of -identiteit, en/of het uiterlijk. Voor seksueel en materieel geweld was er vaak ook geen bijzondere aanleiding.

Meestal zijn er meerdere daders betrokken bij het ergste voorval, en in de overgrote meerderheid van de gevallen gaat het om West-Europese mannen ouder dan 20 jaar, en is dit vaak een bekende van het slachtoffer. Joz Motmans: "Met als uitzondering het daderprofiel voor wat seksueel geweld betreft: hierbij is er in de meeste gevallen sprake van slechts één onbekende dader, en is de helft van West-Europese afkomst en ruim 30% van Noord-Afrikaanse afkomst. Met de nuancering dat dit natuurlijk over een subjectieve inschatting van het slachtoffer gaat."

Zeer lage meldingsbereidheid

Transgender personen doen uitzonderlijk weinig aangifte bij de politie. Motmans: "Slechts 6% van de slachtoffers van verbaal of psychisch geweld deed melding van het voorval, en hetzelfde geldt voor seksueel geweld. Voor fysiek geweld en materieel geld ligt dit hoger, en doet 1 op 5 aangifte. Diegene die aangifte deden zijn echter meestal niet erg tevreden over de aanpak van de politie."

"De reden voor de lage aangiftebereidheid is te zoeken in twee grote factoren: enerzijds de minimalisering van hetgeen gebeurde door het slachtoffer ("het voorval is niet ernstig genoeg") en anderzijds een lage graad van vertrouwen dat de politie en gerecht iets kunnen betekenen voor het slachtoffer ("de politie is toch niet in staat om iets te doen" of "de dader zal toch niet gepakt of gestraft worden")."

"De overheid zou hier een belangrijke signaal kunnen geven door misdrijven met transfobie als haatmotief enerzijds duidelijk te registreren (wat nu niet gebeurt) en tevens de strafverzwaring voor transfobie door te voeren zoals eerder reeds gebeurde voor homofobie", aldus de onderzoeker.

Mentale weerslag is groot

Het minimaliseren en verzwijgen is volgens Motmans een groot probleem voor de mentale gezondheid: "Niet alleen stappen uitzonderlijke weinig transgenders naar de politie of een andere bevoegde instanties, haast 1 op 5 spreekt er verder ook met niemand over. Men wil geen bijkomende vernedering of denkt dat anderen niet kunnen helpen of niet meelevend zouden zijn. Niettemin geeft haast 4 op 5 aan dat het voorval een emotionele impact had en 4 op 10 gaat bewust bepaalde plaatsen of personen vermijden. Voor 1 à 2 op tien personen zorgde het voorval er voor dat men zijn innerlijke genderbeleving niet meer durfde uiten uit angst voor reacties." De mentale weerslag na een geweldervaring is groot, zeker als het geweld werd uitgelokt door een hoogst persoonlijk identiteitskenmerk. "Dat de zelfmoordgedachten en –pogingen onder de transgender populatie erg hoog ligt, wisten we al uit eerder onderzoek."

Deze bevestigt deze cijfers en vond dat 1 op 3 een zelfmoordpoging ondernam. Bovendien blijkt er een erg duidelijke verhoogd risico op suïcidaliteit na een geweldervaring. Niet verwonderlijk misschien, maar het toont nogmaals de invloed van maatschappelijke acceptatie op mentaal welzijn aan, en maakt duidelijk waarom een transbeleid noodzakelijk is."

Bron: Persbericht Universiteit Antwerpen

Bijlage 2:

Resultaten binaire logistische regressie analyse

	B	S.E.	Sig.
Onafhankelijke variabele			
Constante	2.01	.87	.21
Leeftijd*	-.54	.012	.000
Grootte woonplaats	-.036	.087	.68
Samenstelling huishouden	.017	.13	.90
Merkbaarheid*	-.54	.12	.000
Voornaamste bron van inkomsten	.023	.088	.79
Gender identiteit	.33	.24	.17
Geboorteakte gewijzigd	.044	.15	.77
Gender expressie (in overeenstemming met identiteit?)	.18	.19	.17
Nagelkerke pseudo $R^2 = .232$ n= 351			

Figuur 1: De resultaten van de binaire logistische regressieanalyse. De onafhankelijke variabele is 'maandelijks of vaker beledigd' in de afgelopen 12 maanden (ja,nee). * significant bij $p < 0.05$

	B	S.E.	Sig.
Onafhankelijke variabele			
Constante	.67	.75	.38
Leeftijd*	-.32	.01	.002
Grootte woonplaats	.018	.077	.82
Samenstelling huishouden	.12	.12	.31
Merkbaarheid*	-.27	.10	.009
Voornaamste bron van inkomsten	-.024	.077	.75
Gender identiteit	.27	.21	.20
Geboorteakte gewijzigd	.012	.13	.92
Gender expressie (in overeenstemming met identiteit?)	.13	.17	.43
Nagelkerke pseudo $R^2 = .093$ n= 351			

Figuur 2: De resultaten van de binaire logistische regressieanalyse. De onafhankelijke variabele is 'evident geweldadige incident' meegemaakt in de afgelopen 12 maanden (ja,nee). * significant bij $p < 0.05$